

פרשה נח תשפ"ד

אלה בני-שם למשפחתם ללשונתם בארצתם לגויהם:

ויהי כל-הארץ שפה אחת ודברים אחדים:

רש"ר הירש

שפה אחת – כפי שכבר ראינו (פירוש לעיל י, ה), סיבות טבעיות הביאו אנשים להתפצל לקבוצות נפרדות, וכתוצאה מכך הם קנו לעצמם "לשונות" שונות. אך "לשונות" אלו לא היו ממש "שפות" זרות שונות. כיחס אבר ה"לשון" לאבר ה"שפה" ברמה הגופנית, כך קיים יחס דומה בין המושג "לשון" למושג "שפה" ברמה המופשטת [אבסטרקטית]. מובנה העיקרי של "שפה" הוא: קצהו של דבר, אך לא קצה מלאכותי שנוצר על ידי קיטוע, אלא סופו וסיומו הטבעי, דהיינו הגבול שהושם לו מראש. (לפיכך הוראת "ספה" בדרך כלל: "להביא דבר לסיומו הטבעי", או "לזון ולכלכל" – לספק צרכי מישוהו. כך "מספוא" – מאכל בהמה.) אם כן "שפה" ברמה הגופנית, פירושה: הקצה החיצוני של החלל הפנימי – היא סוגרת ומסיימת את חלל הגוף.

והנה השפה מייצגת את כל חלל הפה, ואילו הלשון היא רק אבר אחד – מכשיר ליצירת קולות. ובאותו האופן גם ברמה המופשטת, "לשונות" הן ניבים שונים (דיאלקטים) של "שפה" אחת. וכך אומר הפסוק: למרות הדיאלקטים השונים הייתה רק "שפה אחת". כל נשכח שקרוב לארבע מאות שנה חלפו מדור המבול ועד דור הפלגה. לאורך תקופה זו נפרדו והתפזרו בני האדם באופן טבעי, וכתוצאה מכך התפתחו הרבה "לשונות" – דיאלקטים. ואף על פי כן, עדיין הייתה רק "שפה אחת".

דברים אחדים אינו שווה ל"שפה אחת": "שפה אחת" פירושו: אחדות בהיגוי השפה, התלויה באחידות המבנה שלה. ואילו "דברים אחדים" פירושו: אחדות במילים ומשפטים, הנובעת מגישה משותפת אל דברים וליחסי הגומלין ביניהם.

כבר ציינו (לעיל א, כב; ז, א) את הקירבה שבין "דבר", "תפר", "דור", "טור", ו"תור", שכולם מורים על צירוף של דברים דומים. הוראה זו בולטת גם בנחיל של "דבורים", בקורות ה"דוברה" (רפסודה) [מלכים א' ה, כג], בעדר המכונס בתוך "דָּבָר" (דיר) [עיין ישעיהו ה, יז; מיכה ב, יב], וב"דָּבָר" המנהיג את הציבור.

מבחינת תורת ההיגוי, מילה מאגדת יחדיו כמה קולות. כביטוי לרעיון, היא משלבת סימנים שונים למושג אחד; וכתוכן של משפט או דיבור, משלבת היא רעיונות שונים ליחידה אחת. כל אלה כלולים ב"דבר".

נמצא שהמין האנושי היה עדיין במצב של שלמות והתאמה מלאה בגשמיות וברוחניות, לטוב ואף לרע.

**הָבֵה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֵׁם שְׁפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתַּי רָעָהוּ:
עַל-כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בְּכָל כִּי-שֵׁם בְּלָל יְהוָה שִׁפְתַּי כָּל-הָאָרֶץ וּמִשֵּׁם הִפְיָצָם יְהוָה עַל-פְּנֵי
כָּל-הָאָרֶץ: {פ}**

